

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

ปฏิจสุมุปบาท - เป็นหลักธรรมที่มีความละเอียดลึกซึ้ง เป็นกระบวนการของเหตุผลต่อเนื่อง ถือว่าเป็นแกนของความคิดเรื่องความเป็นสาเหตุในพระพุทธศาสนาก็ได้ ถือว่าเป็นแกนของพุทธธรรมก็ได้ ในวงการศึกษามุทธธรรมปฏิจสุมุปบาทมีการอธิบายกันไปหลายแนว ประกอบกับมีการแปลเชิงตีความคำบางคำในปฏิจสุมุปบาทให้มีความหมายกว้างออกไป เช่น คำว่าอวิชชาถ้าแปลว่าสภาพที่ปราศจากความรู้และสภาพที่รู้ไม่ได้ อาจทำให้ผู้ศึกษาที่ไม่มีความรู้พื้นฐานทางพระพุทธศาสนามาก่อนเกิดแนวความคิดไปอีกแนวหนึ่ง คือ อาจจะไปเห็นว่าอวิชชาเป็นจุดเริ่มต้น เป็นมูลการณของสรรพสิ่ง ซึ่งเบนออกนอกแนวพุทธธรรม

อีกประการหนึ่ง ปฏิจสุมุปบาทมีผู้แปลว่ากฎแห่งสากลจักรวาล ปฏิจสุมุปบาทสามารถอธิบายปรากฏการณ์ในเอกภพได้ทุกปรากฏการณ์ สัตว์ปรัชญาอันอาจจะตอบปัญหาเกี่ยวกับมนุษย์ สัตว์ หรือแม้เอกภพด้วยอำนาจรังสรรค์ของสิ่งสมบุรณ์ พุทธธรรมจะตอบปัญหาเกี่ยวกับสิ่งเหล่านั้นได้อย่างไรในเมื่อปฏิเสธอำนาจของสิ่งสมบุรณ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสุข ทุกข์ ที่มนุษย์ประสบอยู่ขึ้นอยู่กับตัวเอง หรือขึ้นอยู่กับอำนาจของหน่วยเหนือ ธาตุแห่งของมนุษย์คืออะไร มนุษย์จะสามารถเอาชนะกิเลสตนเองได้หรือไม่ ถ้าปฏิจสุมุปบาทเป็นกฎแห่งสากลจักรวาลจริง ปฏิจสุมุปบาทย่อมใช้อธิบายปัญหาต่าง ๆ เหล่านั้นได้

ความสำคัญของปฏิจสุมุปบาทและข้อที่เป็นปัญหาต่างดั่งกล่าวทำให้ผู้วิจัยเกิด
ความอุตสาหะวิริยะในอันที่จะศึกษาค้นคว้า โดยอาศัยสมมติฐานที่ว่า

"หลักปฏิจสุมุบาท เป็นกฎแห่งเหตุและผลซึ่งเป็นกฎแห่งสากลจักรวาล กฎนี้
ไข่อธิบายได้ทั้งธรรมชาติของสากลจักรวาลโดยส่วนรวม และสภาพชีวิตของมนุษย์โดย
เฉพาะ"

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมดังกล่าวและเพื่อให้ได้คำตอบที่
ถูกต้องข้อข้อที่เป็นปัญหา

เพื่อแสดงให้เห็นกฎความเป็นสาเหตุในพุทธปรัชญาว่าต่างจากลัทธิอื่นอย่างไร
โดยเฉพาะในอินเดียนั้น ทั้งก่อนสมัยและร่วมสมัยพระพุทธองค์ ข้อแตกต่างนั้นผู้วิจัยมีใ้กล่าวถึง
โดยเฉพาะผู้อ่านจะ เข้าใจหลังจากอ่านวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งเท่ากับเป็นการให้ผู้อ่านหา
คำตอบเอง

เพื่อให้รู้สภาวะที่แท้จริงของชีวิตมนุษย์ โดยเฉพาะกระบวนการก่อทุกข์และ
ดับทุกข์

เพื่อแสดงให้เห็นความเกี่ยวเนื่องกันอย่างเป็นระบบของหลักธรรมในพุทธปรัชญา
และอาจช่วยเป็นแนวทางในการศึกษาหลักธรรมประเด็นอื่น ๆ

ปฏิจสุมุบาทที่เป็นกฎเฉพาะอธิบายพฤติกรรมของสัตว์ที่เป็นไปในกามภูมิ
รูปภูมิ อรูปภูมิ ซึ่งมีขอบข่ายกว้างขวางมาก แต่วิทยานิพนธ์นี้จะจำกัดขอบเขตอยู่ในมนุษย์
ยึดตัวมนุษย์ เป็นแกนกลาง ส่วนภูมิอื่นจะกล่าวถึงบ้างก็เฉพาะกรณีที่จะก่อให้เกิดความเข้าใจ
ต่อเนื้อที่เห็นว่าจำเป็นเท่านั้น

อนึ่ง ปฏิจสุมุบาทที่จะวิจัยนี้จำกัดเอาเฉพาะปฏิจสุมุบาทในพระพุทธศาสนา
นิกายเถรวาทเท่านั้น สำหรับเหตุปัจจัยอันเป็นรูปแบบแห่งความสัมพันธ์ของปฏิจสุมุบาทแต่
ละหัวข้อที่มีต่อกัน ผู้วิจัยจะแสดงให้เห็นในแนวกว้าง จะไม่เจาะจงลงไปเป็นแนวลึก เพราะ
รูปแบบแห่งความสัมพันธ์ของปฏิจสุมุบาทบางหัวข้อมีรายละเอียดซึ่งกว้างขวางมากเกิน

วิธีที่จะทำการวิจัยระดับปริญญาโท แต่เท่าที่กล่าวไว้ผู้วิจัยก็เชื่อว่าเป็นการเพียงพอที่จะทำ
ให้ผู้อ่านเกิดมโนภาพแห่งความสับสนได้ไม่มากนัก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- สามารถมองโลกในแนวกว้างและแนวแคบจากทรรศนะของพุทธปรัชญา
- ทำให้เข้าใจสภาวะอันแท้จริงของชีวิตมนุษย์ โดยเฉพาะเหตุอันเนื่องที่ก่อให้เกิดทุกข์และความดับทุกข์
- ให้ความกระจ่างแก่ปัญหาเรื่องชาตินี้ชาติหน้า
- ผู้เข้าใจชีวิตตามแนวปฏิจสนูปบาทได้อย่างแจ่มแจ้งชัดเจน ย่อมดำรงอยู่อย่างมีความสุขที่สุดท่ามกลางความผันแปรของธรรมชาติ
- เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาและวิจัยพุทธปรัชญาในเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของผู้ที่จะทำการวิจัยต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

- รวบรวมข้อมูลจากเอกสารปฐมภูมิคือ พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงของกรมศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ หรืออาจสอบถามกับฉบับภาษาบาลี
- รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร ทุติยภูมิ เช่น อรรถกถา โดยจะใช้คัมภีร์วิสุทธิมรรคเป็นหลัก และหรือข้อเขียนของผู้ที่ยอมรับกันทั่วไปว่าเป็นผู้รู้ในทางพระพุทธศาสนา
- นำข้อมูลจากทั้งสองแหล่งมาวิเคราะห์วิจารณ์ประกอบความนึกเห็นของผู้วิจัย